

2. Våbenformidling

Spørgsmålet om kontrol med våbenformidling har i de senere år været genstand for tiltagende opmærksomhed i internationale fora som FN, EU, OSCE og Wassenaar Arrangementet samt ikke-statslige organisationer som f.eks. PRIO (International Peace Research Institute, Oslo) og BASIC (British American Security Information Council). Baggrunden herfor er blandt andet et indtryk af øget cirkulation af overskudsvåben efter den kolde krigs afslutning og våbenhandlers og andre mellemmands udnyttelse af »svage led« i den globale kontrolkæde, som udgøres af de enkelte landes kontrolordninger for våbenoverførsler. Det antages således, at våbenhandlere mv. målrettet placerer deres aktiviteter i lande, hvor den nationale lovgivning ikke lægger dem hindringer i vejen.¹⁾

Som det vil fremgå af afsnit 2.3. og 2.4., findes der en række forskellige definitioner af våbenformidling – også kaldet våbenmæglervirksomhed, »arms brokering« eller »arms brokerage« – i internationale instrumenter og nationale love. Fælles for definitionerne er imidlertid, at de vedrører aktiviteter med henblik på overførsel af våben fra ét land til et andet. Nogle definitioner omfatter alene handlinger foretaget af personer, der som mellemmand forhandler eller arrangerer overførsel af våben mv. mellem sælger/afsender og køber/modtager, mens andre definitioner tillige omfatter handlinger foretaget af personer, der forhandler eller arrangerer overførsel af egne våben mv. mellem to lande. Endvidere omfatter nogle definitioner kun overførsler mellem tredjelande, mens andre tillige omfatter udførsel fra det pågældende regeludstedende land.

2.1. Omfanget af dansk våbenformidling

Der findes ingen opgørelser over omfanget af dansk våbenformidling forstået som forhandling og arrangering af våbenoverførsler foretaget af danske mellemmand. Der findes heller ingen opgørelser over omfanget af danskeres forhandling og arrangering af overførsler mellem tredjelande af våben mv., som vedkommende danskere selv ejer. Derimod fremgår det af regeringens rapport om udførsel af våben og produkter med dobbelt anvendelse i 2003, at der dette år blev meddelt 180 tilladelser til permanent udførsel af forsvarsmateriel fra Danmark til en samlet værdi af ca. 594 mio.kr.

2.2. Dansk ret

2.2.1. Våbenlovgivningens regler om våbenoverførsler

Der findes i øjeblikket ingen generel regulering af våbenformidling i dansk ret. Der findes derimod generelle kontrolordninger vedrørende udførsel af våben fra Danmark, regler om transport af våben mellem tredjelande, og regler om overførsel af våben til lande omfattet af juridisk bindende FN-våbenembargoer, jf. nedenfor. Disse regler sætter – sammen med straffelovens almindelige regler om medvirken – visse grænser for, hvornår en våbenformidler lovligt kan forhandle eller arrangere en våbenoverførsel.

I henhold til våbenlovens § 6, stk. 1, er det forbudt uden tilladelse i hvert enkelt tilfælde at udføre

- våben af enhver art, med undtagelse af jagtvåben,
- ammunition, med undtagelse af ammunition til jagtvåben
- krigsmateriel,
- produktionsmidler, der overvejende anvendes til fremstilling eller vedligeholdelse af våben, ammunition eller krigsmateriel, samt dele og tilbehør til sådanne produktionsmidler, og
- eksplosivstoffer.

Justitsministeren kan endvidere efter våbenlovens § 6, stk. 2, udstede forbud mod, at der udføres våben og ammunition af nogen art. I henhold hertil har justitsministeren i våbenbekendtgørelsens § 27 bestemt, at udførsel af våben af enhver art, med undtagelse af visse knive og dolke, er forbudt uden tilladelse.

Tilladelse udstedes som udgangspunkt af Justitsministeriet. Politiet meddeler dog tilladelse til udførsel af visse våbentyper til visse modtagerlande, jf. våbenbekendtgørelsens § 27, stk. 2.

Overførsel af våben mellem tredjelande, dvs. alle andre lande end Danmark, er reguleret i våbenlovens § 7 a, som blev indsat ved lov nr. 353 af 19. maj 2004 om ændring af våbenloven (Transport af våben mellem tredjelande). Efter § 7 a, stk. 1, kan justitsministeren efter forhandling med udenrigsministeren forbyde transport af de af § 6, stk. 1, omfattede våben mv. mellem tredjelande, når der er tale om nærmere angivne modtagerlande. Det er i forarbejderne til bestemmelsen forudsat, at der skal udstedes forbud mod transport af våben til lande, der er omfattet af en FN-, EU- eller OSCE-våbenembargo. Herud-